

šilja na veleč. g. Matijo Seigerschmieda v Zagreb. (Samostan usmiljenih sester.)

Lovor. *List zabavi in pouci.* Urednik Rikard Katalinić-Jeretov. Ta list je jedini beletristični v Dalmaciji. Uredništvo je v dobrih rokah; med sotrudniki nahajamo znana imena kakor dr. A. Tresić-Pavičića, P. Kumičića, N. Ostojića, D. Karamana in drugih. Izhaja v Zadru dvakrat na mesec in mu je cena 4 gld. (S št. 11. je list zamrl. — Uredn.)

Hrvaški velikošolci bivajoči v Pragi izdajejo političen list z imenom „*Hrvatska Misao*“. Urednik mu je Čeh Franjo Hlavaček. Izhaja vsak mesec in stane 3 gld. Naročnina in vsa pisma pošiljajo se na adresu: Fran Poljak, Praga, Kral. Vinohrady, Korunní třída č. 841. III. poschodění.

Aeskulap. *Ljekarnički časopis.* Izhaja 10. in 25. vsakega meseca na jedni poli. Stane na leto 4 for. Vrednik Fileus pl. Praunsperger.

Balkan, *jedinstvu i bratskoj slogi.* Izdao už sudjelovanje mnogih prijatelja sjedinjenja crkava. Dr. Aleksander pl. Bresztyenszky. Namestu poročila naznanjamo vsebino 2. zvezka: I. Devet viekova. Dr. Bonaventura: Zar papa nije nasljednik sv. Petra? Lector: Leo XIII. i sjedinjenje crkve na istoku. Putna crtica (Jedinstvo starih liturgija [Svršetak].) Palunko: Bratski razgovor o grčkome odijeljenju ili Poziv na sjedinjenje. B. B. Bogojavljenje u istočnoj i zapadnoj crkvi. Poslanica križevačkoga vladike Julija na svoje vjernike... Crkveni razdor i socijalna demokracija... Tristogodišnjica sjedinjenja rusinske crkve sa rimskom u Lavovu... I. Dictionnaire grec-français des noms liturgiques en usage dans l'église greque par Leon Cluguet licencié ès lettres.

Sbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Na svijet izdaje Jugoslav. akademija znanosti i umjetnosti. Svezak I. Uredio Prof. Ivan Milčetić. Zagreb. 1896. Cijena 2 for. 50 novč. O namenu tega odličnoga zbornika smo že poročali.

V tem prvem zvezku nahajamo doneskov od vseh stranij Hrvaške, Slavonije, Dalmacije, Bosne in Hercegovine. Akademija se nadeja za drugi zvezek doneskov tudi od Slovencev, kateri v tej smeri že delujejo v Letopisu Matice Slovenske.

Razven omenjenega Sbornika je izdala akademija še:

1. *Rad knjiga CXXVII. razred. filol.-hist. i filos.-jurid.*
2. *Rad knjiga CXXVIII. razred. matemat.-prirodoslovni.*
3. *Rad knjiga CXXIX. razred. filol.-hist. i filos.-juridički.*
4. *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, svezak 16.*
5. *Starine knjiga XXVIII.*

Hrvaška znanost je izgubila koncem minulega in začetkom tega leta dva vrla zastopnika, učenjaka duhovnika in ta sta Šime Ljubić in dr. Ivan Crnčić. (O Crnčiću glej Dom in svet str. 191.)

Šime Ljubić, porojen je 24. vel. travna l. 1822. v Starem Gradu na otoku Hvaru v Dalmaciji. Ljudsko šolo je dovršil doma, gimnazijo, filozofijo in bogoslovne nauke deloma v Dubrovniku, Spljetu in Zadru. Dijak se je pečal s pesništvo, narodno zgodovino in jezikoslovjem in priobčeval doneske v hrvaški „Zori Dalmatinski“. Tedaj je napisal tudi svojo prvo numizmatično razpravo. V četrtem letu bogoslovja l. 1846. je izdal v Zadru „Običaji kod Vlahu u Dalmaciji“ in „Ribarenje i ribarsko prigovaranje Petra Hektorovića“, in to sta bili prvi knjigi natisnjeni v Dalmaciji v Gajevev pravopisu. Kot kapelan je imel v svojem rodnom mestu privatno gimnazijo in ob jednom marljivo zbiral grško-latinske stare denarje in napise. Tudi pozneje, ko je bil prestavljen zaradi odločnega narodnega mišljenja i odstavljen od službe, delal je marljivo in spisal „Pjenezoslovje dalmatinsko“. L. 1852. ga vidimo župnika v njega rojstvenem mestu. Zbiral je tvarino za biografični zbornik dalmatinski in za arheologijo. Ko je uvidel, da za arheologijo nima dovolj pomočkov v rodnom mestu, šel je v svet in sicer na Dunaj, kjer je bil l. 1854. potrjen za učitelja slovanskega slovstva. Čez dve leti je neumorno deloval v raznoternih arhivih in prepisaval jugoslovanske spominike. Seznanil se je tukaj tudi s Theodorom Mommsenom. Arheološke sestavke je priobčeval v Bulletinu arheološkega zavoda v Rimu. Na Dunaju dovršil je tudi delo: Dictionario biografico degli uomini illustri della Dalmacia“ in pošiljal sestavke slovstvene, kritične, arheološke in politične v dalmatinske časopise. L. 1857. se je vrnil v domovino in bil v Spljetu nastavljen za učitelja na gimnaziji. Njegovo delovanje in njegov ugled nista dala miru njegovim nasprotnikom; zopet so ga zatožili na Dunaj, kamor se je sam šel opravičevati. Predno pa je dobil odlok v svoji pravdi, došla mu je ponudba, katera je povsem odločila o njegovem poznejšem delovanju. Minister Bach mu je ponudil podporo, ako hoče iti v Benetke, da ondi najde neke diplomatske dokaze za turško posest v Dalmaciji pri Kleku in Suturinu. Ljubić je seveda vesel sprejel to ponudbo in odšel v Benetke, kjer je čez tri leta svojega bivanja zopet iz raznoternih arhivov nabral neprecenljivega blaga za jugoslovansko zgodovino. Od tega je izdala akademija doslej že pet zvezkov, a ima ga še veliko. V Benetkah je izdal tudi več italijanskih knjig, tičočih se zgodovine slovanske. Vojska l. 1859. ga je prisilila, da je odšel iz Italije in sicer v Osiček za profesorja. Leta 1863. so ga nastavili na predlog Račkoga na Reki. Tukaj je nadaljeval svoje slovstveno delovanje. Kot profesor hrvaščine je izprevidel, da učenci nimajo dobre

šolske knjige, zato je sestavil in l. 1864. natisnil na Reki prvi zvezek z nadpisom: „Ogledalo književne poviesti jugoslavenske za podučavanje mladeži“. Drugi del je izdal l. 1869. Ob tem času je bila zasnovana tudi Jugoslovanska akademija v Zagrebu in med prvimi 16 akademiki je bil tudi Ljubić. L. 1871. so ga imenovali ravnateljem na arheološkem muzeju v Zagrebu in tako je došel na svoje idealno mesto. Tukaj je izdajal svoja „Monumenta Slavorum meridionalium“ ili „Listine o odnošajih južnoga Slovenstva i mletačke republike“, v desetih zvezkih od leta 1860—1869, potem tri zvezke Commissiones et relationes od l. 1833. do 1871. — Statut mesta Budve, Skradina in otoka Hvara itd. Ako povemo, da je Ljubić sam nabral preko polovice vseh spominikov, katere je izdala v več nego 30 letih, akademija, moramo se čuditi njegovi vstrajnosti in marljivosti. Znani ruski učenjak Vladimir Lamanski ga je imenoval hrvaškega Muratorija.

Pa tudi kot arheolog je bil neumoren. Sad njegovega proučanja je bilo znamenito delo: „Opis jugoslavenskih novaca“, Zagreb 1875. Za to delo je bil od več strani odlikovan. To delo je prvo te vrste v hrvaškem in sploh v jugoslovanskem slovstvu in bo še dolgo ostalo. Kot ravnatelj arheološkega muzeja je izdajal „Viestnik arheološkoga društva“ 1879—1893. Osem desetih vseh sestavkov je njegovih.

To je v kratkem popisano njegovo delovanje, in te vrstice naj kažejo, kako zaslužen je bil za Hrvate in sploh za Jugoslovane Šime Ljubić. Zadnja leta svojega življenja je bival v svojem rojstvenem mestu Hvaru, kjer je imel lepo posestvo. Umrl je dne 19. vinotoka minulega leta.

Druge književnosti.

Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik. Mit einem Anhang: Kollár in Jena und beim Wartburgfest. Von dr. Mathias Murko. Graz. Verlags-Buchhandlung „Styria“. 1897. — Objavivši v glasilu dunajske cesarske akademije znanostij leta 1890. razpravo „Die Geschichte von den sieben Weisen bei den Slaven“, iskal si je dr. Murko, tako pripoveduje v predgovoru naše knjige sam, primerne tvarine v novejši slovstveni zgodovini za spis, s katerim bi se nastanil kot docent na vseučilišču. Zanimal ga je zlasti preporod slovanskih narodov v našem stoletju. Še kot vseučiliški dijak, haveč se največ z lingvistiko pa s slovansko in germansko filologijo, je bil iz predavanj prof. E. Schmidta razbral, da je na ta preporod mnogo vplivala nemška romantika. Najmanj so zapazili, pravi g. pisec, ta vpliv Jugoslovani, ki so gledé na slovstveno zgo-

dovino sploh zelo na slabem. V posebnem spisu o Stanku Vrazu je sklenil torej dr. M. pokazati, kako so vplivali Nemci na jednega izmed najbolj simpatičnih zastopnikov slovanske romantike. Prižna tudi, da ga je St. Vraz zanimal še tudi zato, ker je bil mladostni prijatelj Miklošičev. Ob enem je hotel torej tudi pokazati, kako je Miklošič, največji slovanski jezikoslovec, občeval v mladih letih s pesniki, romantiki jugoslovanskimi, prav kakor njegov vzornik, Nemec Jakob Grimm, ter zlagal v mladosti celo pesmice. A na St. Vraza niso vplivali Nemci le naravnost, ampak tudi posredno, zlasti po Čehih, Hanki, Čelakovskem, Šafaříku, Kolláru in Erbenu. Govoriti je hotel torej v uvodu v ono razpravo, kako so vplivali Nemci na omenjene češke slovstvenike pa tudi poljske in ruske, in kakó so le-ti dalje na Stanka Vraza. Toda tvarina mu je rastla pod rokó in narastla takó, da se je odločil pisati o nemškem vplivu na severne Slované v posebni razpravi, a tudi ta bi bila preobširna, zato se je omejil najprej le na Čehe in na vpliv, ki so ga prejeli od Nemcev. In ta razprava, ki je pa kar cela knjiga, obsegajoča 373 strani, zagledala je pod prej omenjenim naslovom belí dan. Zdi se, da je gospod pisatelj, vspodbujen po predavanjih prof. Schmidta, našel zlato žilo, s katero res lepo bogatí slovstveno zgodovino vseh slovanskih narodov. In kar vidi se mu: čim globlje koplje, tem večji zakladi se mu odpirajo. Slovencem je že podal nekaj tega najdenega blaga, ko je v Letopisu Matice Slovenske za l. 1894. spisal razpravo: Jan Kollár (str. 62—137). A tedaj je objavil le prvi del razprave. Čudno se nam je zdelo, zakaj prvemu delu ni sledil niti l. 1895. niti l. 1896. drugi del. Spis gotovo nima ostati „torso“, marveč vzrok slutimo sedaj ta, da se je gospodu pisatelju med spisovanjem Kollárjevega življenja in delovanja razširilo obzorje takó, da je videl isti nemški vpliv kakor na Kolláru tudi na drugih zastopnikih češkega preporodnega slovstva: Čelakovskem, Kamarytu idr., Palackem in Šafaříku. Sedaj šele pride najbrže v naš Letopis tudi drugi del razprave o J. Kolláru. Nemški vpliv na Čehe in Slované v obče je bil deloma negativen, deloma pozitiven. Negativen je bil v tem, da so se n. pr. Čehi prav tako izkušali otresti nemškega pritiska, nemškega jezika v šolah in uradih, kakor Nemci francoskega po slavnih bojih zoper Napoleona. Pozitivno pa so vplivali nemški romantiki (Avgust in Friderik Schlegel, Ludovik Tieck, Karol Brentano, Fouqué idr.) s tem, da so nasproti klasicizmu poudarjali ljubezen do narodnosti in povrat v katoliški srednji vek. Ljubezen do narodnosti, do domovine, so sprejeli češki romantiki brez premišljevanja, toda povrat v srednji vek so si prikrojili po svoje, zakaj njih srednji vek nosi v sebi ideje Husove, krivoverske nauke „čeških bratov“, in prvi češki romantiki so bili skoro sami protestantje ali potomci „čeških bratov“, kakor Palacký, Šafařík,